

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

NLIIBS13 juridiikka

2017

Eva Dahlin ja Meri Niemi

SUOMEEN KOHDISTUVA MAAHANMUUTTO

Opas maahantulon ja maasta poistamisen
perusteisiin oleskelulupien näkökulmasta

Eva Dahlin ja Meri Niemi

SUOMEEN KOHDISTUVA MAAHANMUUTTO

Opas maahantulon ja maasta poistamisen perusteisiin oleskelulupien näkökulmasta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on perehtyä kattavasti oleskelulupiin Suomessa. Työssä käsitellään aiheeseen liittyviä käsitteitä ja käydään läpi oleskelulupaprosessia kokonaisuudessaan aina oleskeluluvan yleisistä edellytyksistä maasta poistamiseen ja valitusmenettelyyn.

Ulkomaalaislaissa säädetään yleiset edellytyksen oleskeluluvan myöntämiselle. Oleskelulupatyyppejä on kolmenlaisia, se voi olla jatkuva, tilapäinen tai pysyvä. Lisäksi käytössä on oleskeluoikeuden rekisteröinti EU-valtioiden ja siihen rinnastettavien valtioiden kansalaisille.

Oleskelulupa voi päättyä tai se voidaan menettää ja sitä seuraa yleensä maasta poistaminen. Opinnäytetyössä käsitellään myös näihin liittyviä perusteita ja säännöksiä. Oleskelulupa-asioissa on yleensä myös muutoksenhakuoikeus, kuten muissakin viranomaispäätöksissä.

Näitä kaikkia osa-alueita on tarkasteltu sekä yleisen oleskelulupamenettelyn, että kansainvälisen suojelun osalta. Osa-alueet on eroteltava toisistaan siksi, että sääntely poikkeaa näiden kahden välillä merkittävästi.

ASIASANAT:

Maahanmuutto, oleskelulupa, kansainvälinen suojelu, turvapaikka, pakolaisasema, toissijainen suojelu

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business administration

2017 | 51

Eva Dahlin and Meri Niemi

IMMIGRATION TO FINLAND

Guide book to the basics of residence permits in Finland

The aim of this thesis is to give a guide residence permits in Finland. The thesis deals with concepts of immigration and the process of residence permits. The thesis covers the whole process from the general provisions about residence permits to removing illegal citizens from country. Appeal procedure are also included and discussed.

General provisions to admit residence permit are regulated by the Aliens Act. There are three types of residence permits; it can be continuous, temporary or permanent. The citizens of an EU member state and comparable persons do not need a residence permit, they can register their right of residence without it.

Residence permit can run out or it can be taken away and usually as a consequence of that is the removing of the person from the country. The thesis deals with the basics and the provisions of removing. There is also appeal procedure in residence permits like other authoritative decisions.

All of these sections are analyzed from the perspective of both general procedure of residence permits and international protection. As the regulations vary between these perspectives, sections have to be separated.

KEYWORDS:

Immigration, residence permit, international protection, asylum, refugee status, subsidiary protection

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 KÄSITTEITÄ	8
3 OLESKELULUPA	11
3.1 Oleskeluoikeus	11
3.2 Yleiset edellytyksen oleskeluluvan myöntämiselle	12
3.2.1 Perheenjäsen	14
3.2.2 Edellytys lapsen alaikäisyydestä	14
3.2.3 Toimeentuloedellytys	15
3.3 Oleskelulupatyypit	16
3.3.1 Jatkuva oleskelulupa A	16
3.3.2 Tilapäinen oleskelulupa B	17
3.3.3 Pysyvä oleskelulupa P	17
3.4 Oleskeluoikeuden rekisteröinti	18
4 KANSAINVÄLINEN SUOJELU	20
4.1 Turvapaikka eli pakolaisasema	20
4.2 Toissijainen suojelu	21
4.3 Muu peruste	23
5 OLESKELULUPAMENETTELY	26
5.1 Yleinen menettely	26
5.2 Turvapaikkamenettely	27
5.2.1 Turvapaikkahakemus	28
5.2.2 Turvapaikkapuhuttelu	28
5.2.3 Dublin-menettely	29
5.2.4 Nopeutettu menettely	29
5.2.5 Tutkimatta jättäminen	30
5.3 Maahanmuuttoviraston päätös	31
5.3.1 Kielteinen päätös	31
6 OLESKELULUVAN PÄÄTTYMINEN	32
6.1 Oleskeluluvan peruuttaminen	32
6.1.1 Oleskeluluvan omatoiminen peruuttaminen	32

6.2 Oleskeluluvan raukeaminen	32
6.3 Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman peruuttaminen	33
6.4 Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman lakkauttaminen	33
7 MAASTA POISTAMINEN	36
7.1 Maasta poistamista koskevat säännökset	36
7.2 Käännyttäminen	36
7.2.1 Käännyttämisen perusteet	37
7.3 Karkottaminen	38
7.3.1 Karkottamisen perusteet	39
7.4 Maahantulokielto	39
7.5 Vapaaehtoinen paluu	41
7.6 Palauttaminen	42
7.7 Palautuskielto	42
8 MUUTOKSENHAKU	43
8.1 Yleinen muutoksenhaku	43
8.1.1 Valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon	44
8.2 Muutoksenhaku turvapaikkamenettelyssä	44
8.2.1 Valituskiellot	45
8.2.2 Valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon	45
9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	46
LÄHTEET	50

KÄYTETYT LYHENTEET

EU	Euroopan Unioni
KHO	Korkein hallinto-oikeus
UlkomaalaisL	Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees

1 JOHDANTO

Pakolaiskriisi tuli ajankohtaiseksi Suomessa vuonna 2015. Vaikean, koko Eurooppaa koskevan, pakolaistilanteen vuoksi myös Suomessa lisättiin kiintiöpakolaisten määrää huomattavasti vuosina 2014 ja 2015. Pakolaistilanne on herättänyt laajaa keskustelua koko Suomessa, media uutisoi aiheesta päivittäin ja lähes jokaisella on asiasta mielipide. Usein mielipide muodostetaan kuitenkin ilman, että asiaan perehdytään tarkemmin. Luulopuheista kehitty nopeasti vääriä olettamuksia, joita aletaan pitää totuutena ja näitä totuuksia jaetaan ihmiseltä toiselle ilman lähdekritiikkiä.

Tässä opinnäytetyössä perehdytään kattavasti oleskelulupiin Suomessa. Aluksi käydään läpi aiheeseen liittyviä käsitteitä ja oleskeluluvan saamisen yleisiä edellytyksiä, jonka jälkeen tarkastellaan oleskelulupaprosessia sekä oleskeluluvan päättymistä ja päättymisen seuraamuksia. Ennen johtopäätöksiä käsitellään vielä oleskelulupapäätöksiä koskevaa muutoksenhakua.

Työn teoria perustuu pääasiassa ulkomaalaislakiin ja maahanmuuttoviraston julkaisuihin sekä KHO:n antamiin ratkaisuihin. Kirjallista lähdemateriaalia aiheesta on hyvin vähän ja vuonna 2016 tapahtuneen ulkomaalaislain muutoksen ja vuoden 2017 alusta voimaan tulleen prosessimuutoksen myötä aiemmin painettu tieto on osaltaan vanhentunutta. Näin ollen tämän opinnäytetyön tarkoitus on ennen kaikkea toimia ajankohtaisena tietolähteenä asiasta kiinnostuneille.

Työssä pyritään myös selventämään maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä. ”Maahanmuuttaja” -termi yhdistetään usein vain kansainvälistä suojelua hakeviin henkilöihin, mutta se käsittää myös esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan perusteella oleskelulupaa hakevat henkilöt. Tämän työn tavoitteena onkin keskittyä oleskelulupa-asiaan kattavasti, eikä vain kansainvälisen suojelun näkökulmasta. Näkökulma on kuitenkin vahvasti läsnä aiheen ajankohtaisuuden vuoksi ja lisäksi se on yksi merkittävä maahantuloperuste.

2 KÄSITTEITÄ

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, jolla on tarkoitus asettua asumaan maahan pidemmäksi aikaa. Maahanmuuttajasta saatetaan puhua myös silloin, kun joku on syntynyt Suomessa, mutta jonka vanhemmat tai toinen vanhemmista on muuttanut Suomeen.¹ Ulkomaalaislaissa ulkomaalaisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole Suomen kansalainen (UlkomaalaisL 1:3). Yleisesti ottaen maahanmuuttajilla tarkoitetaan siis kaikkia ulkomailta maahan muuttavia henkilöitä².

Pakolainen

Pakolaisilla tarkoitetaan henkilöitä, joille on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Pakolaiset ovat joutuneet pakenemaan kotimaastaan sodan, levottomuuksien tai ihmisoikeusrikkomuksien takia. Pakolaiset ovat joutuneet jättämään kotimaansa, koska heillä on ollut perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi esimerkiksi uskonnon, alkuperän, kansallisuuden, poliittisen mielipiteen tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi.³ Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan turvapaikkaa eli pakolaisasemaa tai toissijaista suojelua⁴.

Kiintiöpakolainen

Kiintiöpakolaisella tarkoitetaan henkilöä, jolle UNHCR on myöntänyt pakolaisstatuksen jo ennen, kun henkilö on saapunut Suomeen⁵. Suomessa kiintiöpakolaisten määrästä vuosittain päättää eduskunta. Se, kuinka monta kiintiöpakolaista Suomi sitoutuu ottamaan, päätetään joka vuosi valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Vuodesta 2001 alkaen kiintiöpakolaisia on otettu Suomeen 750 henkilöä vuodessa. Eduskunta voi kuitenkin päättää mahdollisesta lisäkiintiöstä.

¹ Väestöliitto 2017

² Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma 2013

³ Pakolaisneuvonta ry 2009

⁴ Maahanmuuttovirasto 2016a

⁵ Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma 2013

Esimerkiksi Syyrian vaikean tilanteen vuoksi vuosina 2014 ja 2015 kiintiöpakolaisia otettiin Suomeen 1 050.⁶

Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka hakee turvaa vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää pakolaisstatus tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Pakolaisstatuksen myöntäminen perustuu henkilökohtaiseen vainoon, kun taas toissijaisen suojelun perusteella myönnetyn oleskeluluvan voi saada, kun turvapaikanhakijaa uhkaa epäinhimillinen kohtelu kotimaassaan.⁷ Epäinhimillisellä kohtelulla tarkoitetaan esimerkiksi kuolemanrangaistusta, teloitusta tai kidutusta⁸. Suomessa oleskelulupa voidaan myöntää myös yksilöllisistä inhimillisistä syistä, taikka turvapaikanhakijalle voidaan myöntää tilapäinen tai ihmiskaupanuhrin oleskelulupa⁹.

Schengen-maat

Schengen-mailla tarkoitetaan maita, joiden välillä ei ole matkustusrajoituksia eikä rajatarkastuksia. Tähän alueeseen kuuluvat lähes kaikki EU-maat. Schengen-yhteistyö alkoi vuonna 1985, jossa Suomi on ollut mukana vuodesta 2001.¹⁰ Vuonna 1985 syntyi Schengenin sopimus, jonka allekirjoittajat noudattavat yhteisiä sääntöjä. Schengenin sopimuksen allekirjoittaneet maat muodostavat Schengenin-alueen, joiden välillä henkilöt voivat vapaasti liikkua. Vapaata liikkumista edistää muun muassa se, että sisärajoilla ei suoriteta henkilötarkastuksia. Myös säännöt, jotka koskevat maahantulon edellytyksiä ja menettelyt, jotka koskevat lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja, turvapaikkahakemuksia ja rajavalvontaa, ovat yhtenäistetty. Schengenin-alueella myös poliisiyhteistyötä on tiivistetty ja oikeudellista yhteistyötä on tehostettu.¹¹

⁶ Maahanmuuttovirasto 2017a

⁷ Pakolaisneuvonta ry 2009

⁸ Maahanmuuttovirasto 2017b

⁹ Pakolaisneuvonta ry 2009

¹⁰ Tulli 2017

¹¹ EUR-Lex Access to European Union Law 2009

Kolmannen maan kansalainen

Ulkomaalaislaissa kolmannen maan kansalaisella tarkoitetaan ”muun maan kansalaista kuin unionin ja häneen rinnastettavaa. *Unionin kansalaisella ja häneen rinnastettavalla* tarkoitetaan Euroopan unionin (EU) jäsenvaltion sekä Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaista.” (UlkomaalaisL 1:3.)

3 OLESKELULUPA

3.1 Oleskeluoikeus

Ulkomaalaislain 40 §:n mukaan laillista oleskelua Suomessa on:

- Suomen viranomaisen myöntämällä oleskeluluvalla tapahtuva oleskelu;
- ilman oleskelulupaa tapahtuva enintään kolme kuukautta kestävä oleskelu, jos ulkomaalainen tulee valtiosta, jonka kansalaiselta ei edellytetä oleskelulupaa;
- ilman viisumia tapahtuva enintään kolme kuukautta kestävä oleskelu kuuden kuukauden aikana Schengen-alueelle tulosta lukien, jos ulkomaalainen tulee valtiosta, jonka kansalaiselta ei edellytetä viisumia;
- Schengen-viisumilla tapahtuva enintään kolme kuukautta kestävä oleskelu kuuden kuukauden aikana maahantulosta lukien;
- Schengen-valtion kansallisella viisumilla tapahtuva enintään kolme kuukautta kestävä oleskelu viisumin ensimmäisestä voimassaolopäivästä;
- Schengen-valtion myöntämällä oleskeluluvalla tapahtuva enintään kolme kuukautta kestävä oleskelu; sekä
- ihmiskaupan uhrin ja 52 d §:ssä tarkoitetun laittomasta maassa oleskelleen ja työskennelleen kolmannen maan kansalaisen 52 b §:ssä tarkoitettuna harkinta-aikana tapahtuva oleskelu.

Oleskeluluvalla tarkoitetaan lupaa saapua maahan ja oleskella maassa. Oleskelulupaa on haettava, mikäli matka kestää yli kolme kuukautta. Myös alle kolme kuukautta kestäviin matkoihin on haettava oleskelulupaa, jos oleskelun aikana on tarkoitus tehdä ansiotyötä.¹²

¹² Maahanmuuttovirasto 2017c

3.2 Yleiset edellytyksen oleskeluluvan myöntämiseksi

Ulkomaalaislain 36 §:ssä määritellään yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiseksi. Jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan Suomen kansainvälisiä suhteita tai kansanterveyttä taikka yleistä järjestystä ja turvallisuutta voidaan oleskelulupa jättää myöntämättä. Oleskelulupa voidaan myös jättää myöntämättä silloin, jos ulkomaalaisen *"maahantulo ja kauttakulku tulee Suomea sitovan kansainvälisoikeudellisen velvoitteen tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen nojalla annetun neuvoston päätöksen mukaisesti estää"*. Jatkolupa voidaan kuitenkin myöntää, vaikka ulkomaalainen saattaisikin vaarantaa kansanterveyden. Tällöin oleskeluluvan muiden edellytysten tulee täytyä.

Ulkomaalaiselle, jonka katsotaan vaarantavan kansainvälisiä suhteita, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen perusteella. Kansainvälisten suhteiden vaarantaminen ei myöskään estä oleskeluluvan myöntämistä ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty unionin jäsenvaltiossa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että ulkomaalaisen tarkoituksena on kiertää maahantuloa tai maassa oleskelua koskevia säännöksiä, voidaan oleskelulupa jättää myöntämättä. Perhesiteen perusteella myönnettävä oleskelulupa voidaan jättää taas myöntämättä, jos on aihetta epäillä, että ulkomaalainen on saanut oleskelulupansa kiertämällä maahantuloa tai maassa oleskelua koskevia säännöksiä antamalla vääriä tietoja henkilöllisyydestään tai perhesuhteistaan. (UlkomaalaisL 4:36.)

KHO:2017:41: Maahanmuuttovirasto ei ollut myöntänyt A:lle perhesiteen perusteella haettua oleskelulupaa. Maahanmuuttoviraston mukaan oli perusteltua aihetta epäillä, että A:n tarkoituksena oli maahantuloa koskevien säännösten kiertäminen ulkomaalaislain 36 § 2 momentin tarkoittamalla tavalla.

A oli saapunut Suomeen laittomasti vuonna 2010 tai 2011. A oli hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua vuonna 2012 kun poliisi oli ottanut hänet kiinni rikoksesta epäiltynä ja hänen maassa oleskeluaan oli selvitetty. A oli

peruuttanut mainitun turvapaikkahakemuksen solmittuaan avioliiton Suomen kansalaisen B:n kanssa. A oli hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella, mutta avioliiton päädyttyä eroon A:lle ei ollut myönnetty oleskelulupaa. Hänet oli päätetty käännättää kotimaahansa Algeriaan ja määrätty viiden vuoden pituiseen maahantulokieltoon. A oli jatkanut oleskeluaan Suomessa. A solmi uuden avioliiton Suomen kansalaisen C:n kanssa vuonna 2015 ja oli hakenut tällä perusteella oleskelulupaa, josta nyt oli kysymys.

A:n valitettua Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Hallinto-oikeus lausui perusteluina muun ohella, että oleskeluluvan hakemista vuosien laittoman maassa oleskelun jälkeen ja Maahanmuuttoviraston vuonna 2012 määrätyn maahantulokiellon voimassa olon aikana voidaan pitää ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettuna maahantulosäännösten kiertämisenä. A oli ilmeisen tarkoituksellisesti pakoillut saamansa päätöksen tiedoksi antoa ja jatkanut laitonta maassa oleskelua yli kolme vuotta. Näissä oloissa sillä, että A:n voitiin katsoa viettävän puolisonsa kanssa sinällään todellista perhe-elämää, ei ollut ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentin täyttymisen kannalta ratkaisevaa merkitystä.

Hallinto-oikeus lausui lisäksi, että A:n avioliitto perheenkokoajan kanssa oli kestänyt tuolloin vasta vähän yli vuoden ja puoliset olivat asuneet yhdessä syksystä 2014 lukien. A oli oleskellut maassa jo useita vuosia ilman oleskelulupaa ja suurelta osin laittomasti. Kun lisäksi otettiin huomioon, että A:n ja C:n oli avioliiton solmiessaan täytynyt ymmärtää, että perhe-elämän viettäminen Suomessa ei välttämättä ole heille mahdollista, sekä oleskelulupahakemuksen hylkäämiseen johtanut hakijan menettely, A:n oleskelulupahakemus oli voitu ulkomaalaislain 66 a §:stä huolimatta hylätä.

Korkein hallinto-oikeus yhtyi hallinto-oikeuden asiassa esittämiin perusteluihin. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muutettu.

3.2.1 Perheenjäsen

Ulkomaalaislain 37 §:n mukaan perheenjäseneksi luokitellaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso on. Mikäli Suomessa asuva henkilö on alaikäinen lapsi, määritellään perheenjäseneksi hänen huoltaja. Myös samaa sukupuolta oleva henkilö katsotaan perheenjäseneksi silloin, kun parisuhde on rekisteröity kansallisesti.

Aviopuolisoiksi katsotaan avioliitonomaisissa olosuhteissa, jatkuvasti yhteisessä taloudessa elävät henkilöt sukupuolesta riippumatta. Tämän edellytyksenä on, että henkilöt ovat asuneet yhdessä vähintään kaksi vuotta. Yhteistä asumisaikaa ei kuitenkaan edellytetä siinä tapauksessa, jos henkilöillä on lapsi yhteishuollossa. Myös jokin muu painava syy voi kumota edellytyksen yhteisestä asumisajasta. (UlkomaalaisL 4:37.)

Alle 18-vuotiaaseen naimattomaan lapseen rinnastetaan myös ns. kasvattilapsi, eli lapsi on huoltajansa tosiallisessa huollossa, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavilla virallista selvitystä. Lapsen tulee olla myös tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä. Lisäksi rinnastaminen edellyttää luotettavaa selvitystä siitä, että lapsella on ollut jo ennen perheenkokoajan Suomeen saapumista tosiasiallinen huoltosuhde tähän tai tämän aviopuolisoon. Mikäli perheenkokoajana toimii Suomessa oleva kasvattilapsi, edellyttää rinnastaminen luotettavaa selvitystä siitä, että tosiasiallinen huoltosuhde on ollut olemassa jo ennen kun perheenkokoaja on saapunut Suomeen. (UlkomaalaisL 4:37.)

3.2.2 Edellytys lapsen alaikäisyydestä

Jotta oleskelulupa voidaan myöntää perhesiteen perusteella alaikäiselle naimattomalle lapselle, tulee lapsen olla alaikäinen hänen oleskelulupahakemuksensa ratkaisupäivänä. Mikäli alaikäinen lapsi toimii perheenkokoajana, tulee perheen-

kokoajan olla alaikäinen perheenjäsenen oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä. Lisäksi edellytyksenä on, että perheenkokoajalla on oleskelulupa jo sinä päivänä, jolloin asia tulee vireille. (UlkomaalaisL 4:38.)

Mikäli hakemuksen käsittely viivästyy merkittävästi hakijasta tai perheenkokoajasta riippumattomasta syystä ja tämä on myötävaikuttanut asian selvittämiseen, ei oleskelulupaa voida kuitenkaan ulkomaalaislain 38 §:n 1 momentin perusteella hylätä. (UlkomaalaisL 4:38.)

3.2.3 Toimeentuloedellytys

Pääasiassa ulkomaalaisen toimeentulo tulee olla turvattu, jotta oleskelulupa voidaan myöntää. Edellytyksestä voidaan poiketa siinä tapauksessa, jos lapsen etu vaatii sitä tai siihen on poikkeuksellisen painava syy. Myöskään silloin, kun oleskelulupaa myönnetään kansainvälisen suojelun perusteella, ei toimeentuloedellytystä sovelleta, jollei kyseessä ole erityistapaus. (UlkomaalaisL 4:39.)

Oleskelulupaa hakiessa tulee esittää selvitys tuloista. Tuloiksi lasketaan tavanomaiseksi katsottu ansiotyö, yrittäjätoiminta, eläke, varallisuus tai muista lähteistä saatavat tulot. Tulojen tulee kustantaa hakijan maassa oleskelu ilman, että hän joutuisi turvautumaan toimeentulotuesta annetussa laissa tarkoitettuun toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan etuuteen, joka turvaa hakijan toimeentuloa. Tällaiseksi etuudeksi ei kuitenkaan lasketa sosiaaliturvaetuuksia, jotka korvaavat kustannuksia. (UlkomaalaisL 4:39.)

Mikäli kyseessä on jatkolupahakemus, toimeentulon tulee olla turvattu kuten edellä, mutta luvan myöntämisen esteenä ei ole tilapäinen turvautuminen toimeentulotukeen tai muuhun vastaavaan etuuteen. (UlkomaalaisL 4:39.)

3.3 Oleskelulupatyypit

Suomeen saapuvalla ulkomaalaisella voidaan myöntää erilaisia oleskelulupia siitä riippuen, mikä on Suomeen saapumisen tarkoitus. Erilaisia oleskelulupatyyppejä ovat jatkuva oleskelulupa A, tilapäinen oleskelulupa B ja pysyvä oleskelulupa P.¹³

Ensimmäinen oleskelulupa on aina määräaikainen eli A tai B ja sen pituus on yleensä vuosi¹⁴. Mikäli Suomeen tulon tarkoituksena on tilapäinen työtehtävä tai opinnot, jolle on tiedossa oleva määräaika, harkinnan mukaan lupa voidaan myöntää vuotta lyhemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, mutta ei kuitenkaan yli kahdeksi vuodeksi.

Oleskelulupaa voi hakea työnteon, opiskelun, perhesiteen tai paluumuuton perusteella¹⁵ Myös muulla erityisellä syyllä voi hakea oleskelulupaa Suomeen, mutta esimerkiksi matkailu ei ole riittävä peruste. Erityisellä syyllä luvan saaminen edellyttää myös, että hakija pystyy itse vastaamaan toimeentulostaan Suomessa.¹⁶

3.3.1 Jatkuva oleskelulupa A

Jatkuva oleskelulupa A myönnetään yleensä enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Myöntämisperusteen ei tarvitse olla sama neljän vuoden ajan, vaan peruste voi muuttua. Esimerkiksi, jos henkilö saa oleskeluluvan työn teon perusteella, mutta hän avioituu Suomessa ollessaan, hän voi saada seuraavat jatkuvat oleskelulupansa avioitumisen perusteella. Jatkuvan oleskeluluvan saanut henkilö voi poistua maasta, sillä tavanomaiset loma- ja muut matkat ovat sallittuja. Henkilön on oleskeltava Suomessa vähintään puolet siitä ajasta, jolle oleskelulupa on

¹³ Maahanmuuttovirasto 2017d

¹⁴ Maahanmuuttovirasto 2017c

¹⁵ Maahanmuuttovirasto 2017e

¹⁶ Maahanmuuttovirasto 2017f

myönnetty. Esimerkiksi neljän vuoden jatkuvalla luvalla henkilön tulee oleskella Suomessa vähintään kaksi vuotta.¹⁷

Jatkuvan oleskeluluvan perusteena voi olla esimerkiksi työnteko, avioituminen tai oleskelulupa perhesiteen perusteella. Myös ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa, esimerkiksi turvapaikanhakijana tai kiintiöpakolaisena, myönnetään jatkuva oleskelulupa.¹⁸

3.3.2 Tilapäinen oleskelulupa B

Ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi, voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa B. Tilapäinen oleskelulupa on voimassa vuoden ja sen voi saada vain kerran uudelleen. Tilapäisen oleskeluluvan saaneelle voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa, kun henkilö on oleskellut maassa kaksi vuotta, eivätkä olosuhteet joiden perusteella edellinen tilapäinen oleskelulupa on myönnetty, ole muuttuneet. Jatkuva oleskelulupa voidaan myös myöntää silloin, kun oleskelun peruste muuttuu.¹⁹

Tilapäisen oleskeluluvan perusteita ovat mm. opiskelu, työnteko, tilapäinen oleskelu perhesiteen perusteella tai kun turvapaikan myöntämiseen ei ole perusteita, mutta henkilön käännyttäminen tai maasta poistaminen ei ole tosiasiallisesti mahdollista. Opiskelun perusteella myönnetty lupa on aina tilapäinen.²⁰

3.3.3 Pysyvä oleskelulupa P

Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi, eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvän oleskeluluvan voi saada, kun ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti Suomessa neljä vuotta A-luvalla. Mikäli henkilöllä on ollut useita A-lupia, niiden on täytynyt seurata toisiaan saumattomasti eli ilman katkoja. Pysyvää oleskelulupaa

¹⁷ Maahanmuuttovirasto 2017c

¹⁸ Kotouttaminen.fi 2017

¹⁹ Maahanmuuttovirasto 2017c

²⁰ Maahanmuuttovirasto 2017c

ei voida kuitenkaan myöntää siinä tapauksessa, jos lupa on välillä muuttunut jatkuvasta tilapäiseksi. Mikäli henkilön oleskelulupa on muuttunut välillä tilapäiseksi, hän voi hakea pysyvää oleskelulupaa sitten, kun hän on oleskellut Suomessa neljä vuotta keskeytyksettä A-luvalla.²¹

Pysyvää oleskelulupaa hakiessa A-luvan tulee olla voimassa²².

3.4 Oleskeluoikeuden rekisteröinti

EU-valtion, Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa Suomeen. He voivat vapaasti oleskella ja tehdä töitä Suomessa enintään kolmen kuukauden ajan. Jos oleskelu kuitenkin kestää yli kolme kuukautta, oleskeluoikeus on rekisteröitävä.²³

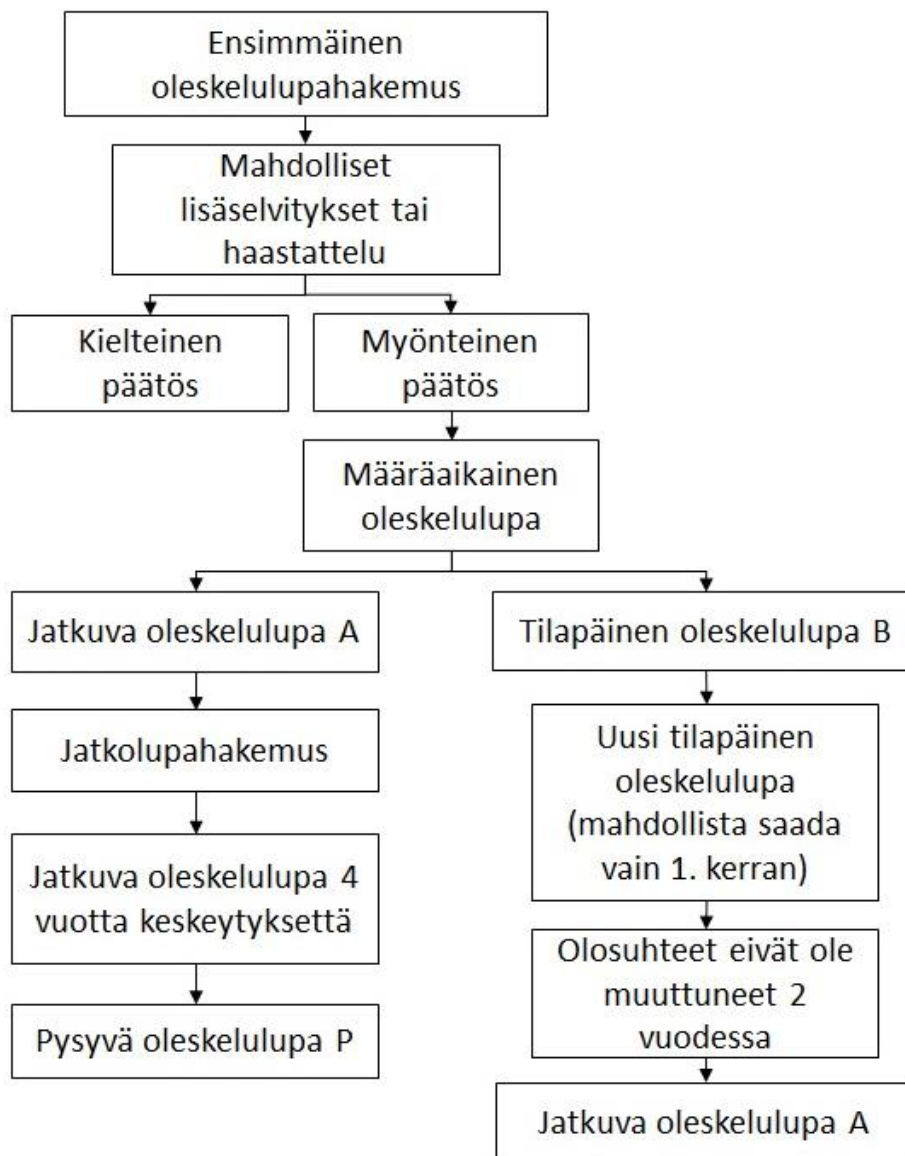
Unionin kansalainen saa oleskella Suomessa yli kolme kuukautta, jos hän tekee ansiotyötä tai toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana. Unionin kansalainen saa oleskella Suomessa yli kolme kuukautta myös silloin, jos hänellä on riittävät varat itseään ja perheenjäseniään varten sekä tarvittaessa sairausvakuutus, jotta he eivät oleskelunsa aikana ole rasitteeksi Suomen sosiaalihuoltojärjestelmälle. Unionin kansalainen voi oleskella Suomessa yli kolme kuukautta myös silloin, jos hän on päässyt opiskelemaan hyväksytyyn oppilaitokseen sekä hänellä on edellä mainitut riittävät varat oleskelua varten. (UlkomaalaisL 10:158a.)

Rekisteröintihakemus tulee jättää asuinpaikan poliisilaitokselle viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahantulopäivästä lukien. 1.1.2017 alkaen rekisteröintihakemus on jätettävä Maahanmuuttovirastolle. (UlkomaalaisL 10:159.) Hakijan on esitettävä voimassa oleva passi tai henkilökortti, kun hän hakee rekisteröintitodistusta. Lisäksi hakijan tulee esittää muut selvitykset oleskeluoikeuden rekisteröinnille, kuten esimerkiksi selvitys ammatinharjoittamisesta tai todistus työssäolosta. (UlkomaalaisL 10:159a.)

²¹ Maahanmuuttovirasto 2017c

²² Maahanmuuttovirasto 2017c

²³ Maahanmuuttovirasto 2017g

Kuva 1 Oleskelulupatyypit ja oleskeluoikeuden mahdollinen jatkuminen.

4 KANSAINVÄLINEN SUOJELU

4.1 Turvapaikka eli pakolaisasema

Kansainvälistä suojelua hakevalle ulkomaalaiselle voidaan myöntää turvapaikka eli pakolaisasema tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella ²⁴. Ulkomaalaiselle voidaan myöntää turvapaikka, jos hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan vainotuksi uskonnon, alkuperän, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta eikä hän voi turvautua kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa suojeluun. (UlkomaalaisL 6:87.)

Vainoksi katsottavia tekoja ovat muun muassa fyysinen, henkinen tai seksuaalinen väkivalta sekä luonteeltaan sukupuoleen tai lapseen kohdistuva teko. Myös oikeudelliset tai hallinnolliset toimenpiteet sekä poliisin toimintaan tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka toteutetaan syrjivällä tavalla tai jotka ovat itsessään syrjiviä, ovat vainoksi katsottavia tekoja. Lisäksi vainoksi lasketaan kohtuuton tai syrjivä syytteeseen paneminen tai rankaiseminen sekä muutoksenhakumahdollisuuden puuttuminen tai epääminen, mikä johtaa kohtuuttomaan tai syrjivään rangaistukseen. Vainoksi katsotaan myös se, että henkilö kieltäytyy asepalveluksesta selkkauksessa, jossa asepalveluksen suorittaminen sisältäisi esimerkiksi rikoksia rauhaa tai ihmiskuntaa vastaan, ja joutuu siitä syytteeseen tai häntä rangaistaan sen johdosta. (UlkomaalaisL 6:87a.)

Turvapaikka voidaan jättää myöntämättä ulkomaalaiselle, joka on tehnyt tai jonka on perusteltua aihetta epäillä tehneen sotarikoksen taikka rikoksen rauhaa tai ihmiskuntaa vastaan. Turvapaikka voidaan jättää myös myöntämättä, jos ulkomaalainen on tehnyt tai jonka on perusteltua aihetta epäillä tehneen törkeän muun kuin poliittisen rikoksen Suomen ulkopuolella ennen kuin hän tuli Suomeen pakolaisena tai Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastai-

²⁴ Maahanmuuttovirasto 2017h

sen teon. Henkilölle, joka voi saada suojelua tai apua muilta Yhdistyneiden kansakuntien elimiltä tai toimistoilta kuin Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetulta (UNHCR), ei myönnetä turvapaikkaa. (UlkomaalaisL 6:87.)

4.2 Toissijainen suojelu

Turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan myös toissijaisen suojelun perusteella. Ulkomaalaislain mukaan oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella voidaan myöntää silloin, kun ulkomaalaisella ei ole edellytyksiä saada turvapaikkaa eli pakolaisasemaa. Tällöin on kuitenkin oltava perusteltua syytä uskoa, että jos ulkomaalainen palautetaan kotimaahansa tai pysyvästi asuinmaahansa, on hän vaarassa kärsiä vakavaa haittaa eikä hän voi turvautua kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa suojeluun. Vakavalla haitalla tarkoitetaan kuolemanrangaistusta, teloitusta, kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai ihmisarvoa loukkaavaa kohtelua tai rangaistusta. Vakavalla haitalla voidaan tarkoittaa myös vakavaa tai henkilökohtaista vaaraa, joka johtuu mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisestä tai maan sisäisestä aseellisesta selkkauksesta. (UlkomaalaisL 6:88.)

Toissijaisen suojelun perusteella myönnettävä oleskelulupa voidaan kuitenkin jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä, että ulkomaalainen on tehnyt sotarikoksen, rikoksen rauhaa tai ihmiskuntaa vastaan taikka teon, joka on vastaan Yhdistyneiden kansakuntien tarkoituspäätöksiä ja periaatteita. (UlkomaalaisL 6:88.) Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella voidaan myös jättää myöntämättä, jos on aihetta epäillä, että ulkomaalainen on tehnyt törkeän rikoksen Suomessa tai ennen Suomeen saapumista ²⁵.

KHO:2015:136: Maahanmuuttovirasto oli katsonut, että Afganistanin kansalainen A sinänsä olisi kotimaansa yleisen turvallisuustilanteen perusteella ulkomaalaislain 88 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla toissijaisen suojelun tarpeessa. Se oli kuitenkin jättänyt oleskeluluvan tällä perusteella myöntämättä ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla A:n tultua tuomituksi lapsensa törkeästä pahoinpitelystä yhden vuoden ja kuuden

²⁵ Maahanmuuttovirasto 2017i

kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Sen sijaan Maahanmuuttovirasto oli myöntänyt A:lle tilapäisen (B) oleskeluluvan ulkomaalaislain 89 §:n nojalla, sillä A:ta ei voitu poistaa maasta häntä kotimaassaan uhkaavan kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun vuoksi.

Hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston päätöksen katsoen, että vaikka A oli Suomessa ollessaan syyllistynyt rikokseen, hänen ei voitu katsoa tehneen ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tekoa eikä hän siten kuulunut poissulkemislausekkeen piiriin.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että arvioitaessa teon törkeyttä ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan oli otettava huomioon teon laatu ja muut olosuhteet. Rangaistuksen mittaamiseen tai vankeusrangaistuksen ehdollisuuteen liittyville harkintaperusteille ei sitä vastoin voitu sellaisenaan antaa arvioinnissa merkitystä.

Rikos, johon A oli syyllistynyt, oli kohdistunut puolustuskyvyttömään viiden kuukauden ikäiseen sylilapseen. Todistajana käräjäoikeudessa kuultu lääkäri oli kertonut, että lapsella todettujen vammojen perusteella tätä oli ravisteltu useasti, ja tälle oli teosta aiheutunut huomattavaa päänsärkyä sekä kipua ja itkuisuutta sekä pitkäkestoisia ja vakavia vammoja, joiden paraneminen oli kestänyt kuukausia.

A oli tekoa tehdessään suhtautunut piittaamattomasti lapsensa terveyteen. Tällaista tekoa oli pidettävä sen vaarallisuus huomioon ottaen ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna törkeänä rikoksena. Näissä olosuhteissa Maahanmuuttovirasto oli ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin 2 kohdan poissulkemislausekkeen nojalla voinut olla myöntämättä A:lle oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja Maahanmuuttoviraston päätös saatettiin voimaan.

KHO on ratkaissut kysymyksen siitä, onko A syyllistynyt sellaiseen törkeään rikokseen, joka on ollut esteenä oleskeluluvan myöntämiseen toissijaisen suojelun perusteella. KHO on ratkaisussaan vedonnut sovellettaviin säännöksiin esitöineen. Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin mukaan myöntämättä ulkomaalaiselle, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hän on tehnyt törkeän rikoksen. KHO:n perusteluista selviää, että

törkeällä rikoksella tulisi kuvata teon vakavuutta yleisesti eikä viitata rikoslaissa törkeiksi luokiteltujen rikosten tunnusmerkistöihin. Teon laatu ja muut olosuhteet on otettava huomioon arvioitaessa teon törkeyttä.

Tässä tapauksessa A on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä. Teko on kohdistunut hänen omaan lapseensa eikä sinänsä välittömästi yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Kyseessä on viiden kuukauden ikäinen puolustuskyvytön sylilapsi, jolle on muun muassa aiheutunut huomattavaa päänsärkyä ja kipua sekä pitkäkestoisia ja vakavia vammoja. KHO on katsonut, että A on suhtautunut piittämättömästi lapsensa terveyteen tekoaan tehdessään, joten tekoa on pidettävä sen vaarallisuus huomioon ottaen ulkomaalaislain 6 luvun 88 §:n mukaisena törkeänä rikoksena.

4.3 Muu peruste

Oleskeluluvan voi saada myös muulla perusteella. Jos turvapaikanhakija ei saa oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella (pakolaisasema tai toissijainen suojelu), tutkii Maahanmuuttovirasto, onko turvapaikanhakijalla mahdollisuus saada oleskelulupa maasta poistumisen estymisen perusteella, yksilöllisestä inhimillisestä syytä tai ihmiskaupan uhrina.²⁶

Oleskeluluvan maasta poistumisen estymisen perusteella voi saada, jos hakijaa ei voida palauttaa kotimaahan tai pysyvään asuun maahan tilapäisestä terveydellisestä syystä tai jos hakijan paluu ei ole tosiasiallisesti mahdollista²⁷. Tällöin hakijalle myönnetään tilapäinen oleskelulupa. Ulkomaalaiselle ei kuitenkaan myönnetä oleskelulupaa edellä mainituin perustein, jos ulkomaalaisen paluu jää toteutumatta sen vuoksi, että hän ei suostu palaamaan takaisin kotimaahan tai pysyvään asuun maahan taikka jos hän vaikeuttaa paluunsa järjestelyä. (UlkomaalaisL 4:51.)

²⁶ Maahanmuuttovirasto 2017j

²⁷ Maahanmuuttovirasto 2017j

Oleskeluluvan yksilöllisestä inhimillisestä syytä voi taas saada, jos kielteinen päätös olisi ilmeisen kohtuutonta hakijan terveydentila, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen, inhimillisen syyn vuoksi. Kun oleskelulupa myönnetään tällä perusteella, otetaan huomioon olosuhteet, joihin hakija joutuisi kotimaassaan tai hakijan haavoittuva asema.²⁸

Ulkomaalaiselle voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa vaikka hänelle ei ole myönnetty turvapaikkaa tai oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella siksi, että hän on syyllistynyt ulkomaalaislain 6 luvun 87 §:n tai 88 §:n mukaisiin tekoihin, jotka on eritelty edellä luvuissa 4.1 ja 4.2. Tilapäinen oleskelulupa tällä perusteella voidaan myöntää enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan siinä tapauksessa, että ulkomaalaista ei voida poistaa Suomesta, koska häntä uhkaa kidutus, vaino, kuolemanrangaistus tai jokin muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. (UlkomaalaisL 6:89.)

Ennen 16.5.2016 turvapaikanhakija on voinut saada oleskeluluvan myös humanitaarisen suojelun perusteella, jos turvapaikanhakijalla ei ole ollut edellytyksiä saada turvapaikkaa tai oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella.²⁹ Humanitaarisen suojelun perusteella myönnetyn oleskeluluvan on voinut saada, kun turvapaikanhakija ei ole voinut palata kotimaahansa siellä vallitsevan heikon turvallisuustilanteen vuoksi tai siellä olevan ympäristökatastrofin takia³⁰. Oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella poistui kuitenkin 16.5.2016 ulkomaalaislain muutoksen myötä.³¹

KHO:2014:131: Maahanmuuttovirasto totesi Afganistanin kansalaisen A:n olevan turvapaikan tarpeessa. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan ollut myöntänyt A:lle turvapaikkaa, koska niin sanotun poissulkemislausekkeen nojalla oli perusteltua aiheuttaa epäillä A:n syyllistyneen törkeään ei-poliittiseen rikokseen kotimaassaan. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A:n vastuuta arvioitaessa merkitystä oli A:n työskentelyllä Afganistanin turvallisuuspalvelun (KhAD) vakoojana ja ilmiantajana ja että tällaista toimintaa oli arvioitava rikoksia ihmisyyttä vastaan koskevan poissulkemislausekkeen

²⁸ Maahanmuuttovirasto 2017j

²⁹ Maahanmuuttovirasto 2017i

³⁰ Maahanmuuttovirasto 2016a

³¹ Maahanmuuttovirasto 2017i

valossa. A oli tehtävässään soluttautunut terroristijoukkoihin, saanut siellä ase- ja terroristikoulutuksen sekä toiminut terroristijoukkojen komentajana. Poissulkemislausekkeen soveltamisedellytyksiä arvioitaessa ei ollut merkitystä sillä, että osallistuminen tekoihin ihmisyyttä vastaan oli ollut pakollista virka- ja peitetehtäviin osallistumisen vuoksi. Asiassa oli perusteltua aihetta epäillä A:n osallistuneen ulkomaalaislain 87 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen ihmiskuntaa (ihmisyyttä) vastaan.

Vaikka hakija itse ei ollut surmannut ilmiantamiaan ihmisiä, asiassa oli kuitenkin katsottu toteen näytetyksi, että A oli ollut tietoinen ilmiantonsa seurauksista eli että hänen ilmiantamista ihmisistä osa joutui teloitetuksi. A:n toiminta oli jatkunut vapaaehtoisena vuosien ajan, joten hänen katsottiin hyväksyneen KhAD:in toiminnan sekä ne seuraukset, joita hänen ilmiantamat ihmiset joutuivat kärsimään. Turvapaikkapuhuttelussa A oli pitänyt osuuttaan ilmiantajana tärkeämpänä kuin sitä, mitä tapahtui sen jälkeen. A ei kertomansa mukaan ollut osallistunut surmaamiseen itse, mutta hän toiminnallaan vaikutti oleellisesti lopputulokseen.

Ulkomaalaislain 89 §:n perusteella A:ta ei kuitenkaan voitu poistaa maasta. Näin ollen A:lle myönnettiin tilapäinen oleskelulupa enintään vuodeksi kerrallaan, sillä oli oleellista aihetta epäillä, että häntä uhkasi kotimaassaan kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

5 OLESKELULUPAMENETTELY

5.1 Yleinen menettely

Ulkomaalainen voi hakea oleskelulupaa Suomeen, jos hakijalla on Suomessa opiskelupaikka, työpaikka tai perheenjäsen³². Oleskelulupaa Suomeen voi myös hakea silloin, jos ulkomaalaisella on sukujuuret Suomessa tai muuten läheinen yhteys Suomeen³³. Oleskeluluvan hakeminen Suomesta on mahdollista myös muulla erityisellä syyllä, joka voi olla ihmiskaupan uhriksi joutuminen tai vakiintunut seurustelusuhde ja avioitumistarkoitus Suomen kansalaisen kanssa³⁴.

Ulkomaalaisen on tehtävä oleskelulupahakemus ennen Suomeen saapumista (UlkomaalaisL 4:60). Hakemuslomake valitaan Suomeen tulon syyn perusteella, kuten esimerkiksi työpaikka tai opiskelu³⁵. Oleskelulupahakemus jätetään ulkomailla Suomen edustustolle, toisen Schengen-valtion edustustolle tai ulkoiselle palveluntarjoajalle. Kun oleskelulupahakemus on jätetty Suomen edustustoon, siirtyy se Maahanmuuttoviraston käsittelyjonoon.³⁶

Maahanmuuttovirasto voi pyytää lisäselvityksiä tai kutsua hakijan haastatteluun, jonka jälkeen Maahanmuuttovirasto tekee asiassa joko myönteisen tai kielteisen päätöksen. Myönteisen päätöksen saaneelle hakijalle toimitetaan oleskelulupakortti Suomen edustustoon.³⁷

Jatkolupa, pysyvä oleskelulupa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa haetaan Suomessa (UlkomaalaisL 4:60). Jatkolupaa on haettava ennen edellisen oleskeluluvan päättymistä. Mikäli jatkolupaa hakee ulkomailla, katsotaan se ensimmäiseksi oleskelulupahakemukseksi, eikä jatkohakemukseksi.³⁸

³² Ulkoasiainministeriö 2016

³³ Maahanmuuttovirasto 2017k

³⁴ Maahanmuuttovirasto 2017f

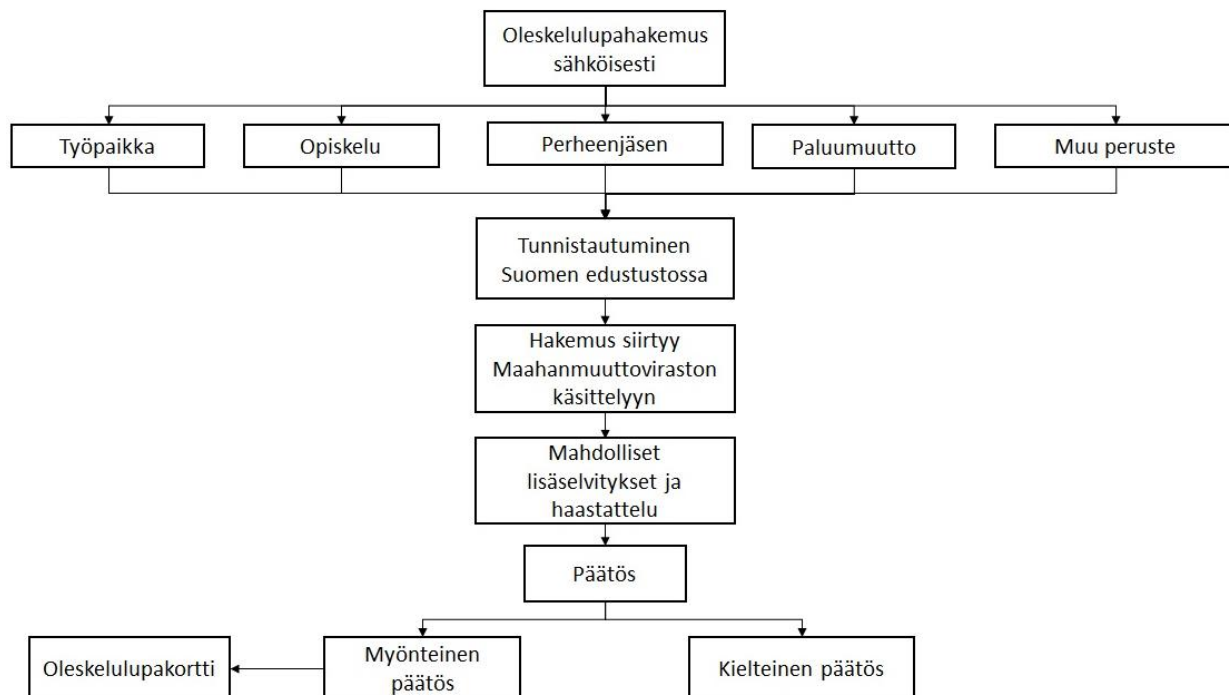
³⁵ Maahanmuuttovirasto 2017e

³⁶ Ulkoasiainministeriö 2016

³⁷ Ulkoasiainministeriö 2016

³⁸ Maahanmuuttovirasto 2017c

Vuoden 2017 alusta alkaen Maahanmuuttovirasto myöntää kaikki oleskeluluvat³⁹. Vuoden 2016 loppuun asti Poliisi myönsi jatko-oleskeluluvat, pysyvät oleskeluluvat sekä ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan silloin, kuin kyseessä oli Suomessa olevan Suomen kansalaisen perheenjäsen tai naimaton lapsi⁴⁰.

Kuva 2 Oleskelulupahakemuksen yleinen menettely.

5.2 Turvapaikkamenettely

Suomessa on mahdollista hakea turvapaikkaa, jos hakijalla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi, esimerkiksi uskonnon tai alkuperän takia, eikä hakija halua turvautua kotimaansa suojeluun⁴¹.

³⁹ Maahanmuuttovirasto 2016b

⁴⁰ Kotouttaminen.fi 2017

⁴¹ Maahanmuuttovirasto 2017l

5.2.1 Turvapaikkahakemus

Turvapaikanhakijan on matkustettava Suomeen turvapaikan hakemista varten. Suomessa turvapaikkahakemuksen voi jättää joko rajalle tai poliisille.⁴² Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä heti maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Hakemus on mahdollista jättää myöhemmin, jos ulkomaalaisen kotimaan tai pysyvän asuin maan olosuhteet ovat muuttuneet hänen ollessaan Suomessa. Hakemus voidaan jättää myöhemmin myös silloin, jos ulkomaalainen on vasta myöhemmin pystynyt esittämään selvitystä hakemuksen tueksi tai hakemuksen jättämiselle myöhemmin on muu perusteltu syy. (UlkomaalaisL 6:95.)

Turvapaikkahakemuksen vastaanottanut viranomaisen kirjaa hakijan perustetiedot ja ottaa sormenjäljet sekä tekee tarvittavat rekisteritarkistukset, jonka jälkeen hakemus siirtyy Maahanmuuttovirastolle⁴³. Tämän jälkeen hakija majoitetaan turvapaikanhakijoille tarkoitettuun vastaanottokeskukseen, joita on ympäri Suomea. Jos hakijan henkilöllisyys tai matkareitti Suomeen ovat epäselviä, voidaan turvapaikanhakija ottaa säilöön sen sijaan, että turvapaikanhakija sijoitettaisiin vastaanottokeskukseen.⁴⁴

Turvapaikkahakemus voidaan käsitellä joko tavallisessa tai nopeutetussa menettelyssä tai se voidaan jättää tutkimatta⁴⁵

5.2.2 Turvapaikkapuhuttelu

Varsinaisessa turvapaikkapuhuttelussa hakijan on kerrottava ne syyt, joiden takia hän hakee turvapaikkaa. Hakijan on myös hyvä ottaa turvapaikkapuhutteluun mukaan kaikki mahdolliset todisteet siitä, että hakijan kertomus on totta.⁴⁶ Maa-

⁴² Maahanmuuttovirasto 2017I

⁴³ Maahanmuuttovirasto 2017I

⁴⁴ Pakolaisneuvonta ry 2017

⁴⁵ Maahanmuuttovirasto 2017m

⁴⁶ Maahanmuuttovirasto 2017I

hanmuuttovirasto selvittää turvapaikkapuhuttelussa kaikki asian kannalta merkittävät seikat sekä kiinnittää huomiota myös hakijan kertomuksen uskottavuuteen. Jos hakija antaa tietoisesti vääriä tietoja tai salaa sellaisia tietoja, joilla voi olla vaikutusta päätöksen lopputulokseen, oleskelulupa voidaan peruuttaa.⁴⁷ Turvapaikanhakijan kertomus kirjataan turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaan, jonka perusteella päätös turvapaikasta tehdään.⁴⁸

5.2.3 Dublin-menettely

Turvapaikanhakija voidaan lähettää siihen valtioon, joka on vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuunmäärittämisasetuksen perusteella. Vastuunmäärittämisellä tarkoitetaan sitä, että turvapaikkahakemus käsitellään vain yhdessä valtiossa, joka voi olla joko toinen EU:n jäsenvaltio taikka Norja, Islanti Sveitsi tai Liechtenstein. Kyseistä menettelyä voidaan kutsua myös Dublin-menettelyksi, jonka taustalla on Dublin-asetus. Sen mukaan turvapaikkahakemuksen käsittely kuuluu sille jäsenvaltiolle, jossa hakijalla on perheenjäseniä tai joka on myöntänyt hakijalle oleskeluluvan tai viisumin. Turvapaikkahakemuksen käsittely kuuluu myös sille jäsenvaltiolle, josta hakija on aikaisemmin hakenut turvapaikkaa tai jonka ulkorajan hakija on luvattomasti ylittänyt kolmannesta maasta käsin.⁴⁹

5.2.4 Nopeutettu menettely

Turvapaikkahakemus, joka koskee kansainvälistä suojelua, voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, kun se katsotaan ilmeisen perusteettomaksi. Turvapaikkahakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi vasta kun se on hylätty. Hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi esimerkiksi silloin, kun hakija ei ole esittänyt hakemuksen perusteeksi vainoa tai sellaisia ihmisoikeuslouk-

⁴⁷ Maahanmuuttovirasto 2017n

⁴⁸ Pakolaisneuvonta ry 2017

⁴⁹ Maahanmuuttovirasto 2017o

kauksia, jotka oikeuttaisivat kansainväliseen suojeluun. Hakemus on ilmeisen perusteeton myös silloin, jos hakijan esittämät väitteet suojelun tarpeesta ovat epäuskottavia tai hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta. Hakemus voidaan katsoa myös ilmeisen perusteettomaksi, jos hakijan tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä tai hakija on antanut tahallaan puutteellisia, vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.⁵⁰

Arvioitaessa hakijan kotimaan tai pysyvän asuinmaan turvallisuutta otetaan huomioon muun muassa se, toimiiko maassa vakaa ja demokraattinen yhteiskuntajärjestelmä. Arvioinnissa tarkastellaan myös sitä, onko maan oikeuslaitos riippumaton ja puolueeton sekä vastaako oikeudenkäyttö vaatimuksia, jotka ovat asetettu oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille. Lisäksi turvallisuuden arvioinnissa otetaan huomioon, onko maa liittynyt keskeisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja noudattaako se niitä, sekä onko maassa tapahtunut vakavia ihmisoikeusloukkauksia.⁵¹

5.2.5 Tutkimatta jättäminen

Maahanmuuttovirasto kutsuu turvapaikanhakijan turvapaikkapuhutteluun mahdollisimman pian turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen. Turvapaikkapuhuttelun alussa selvitetään hakijan henkilöllisyys, matkareitti ja miten hakija on saapunut Suomeen. Lisäksi hakijalta kysytään tietoja, joiden pohjalta päätetään, otetaanko hakemus tutkittavaksi ja voidaanko hakemus käsitellä Suomessa.⁵²

Turvapaikkahakemus voidaan jättää tutkimatta, jos hakija on saapunut turvallisesta maasta, josta hän on saanut tai olisi voinut saada turvapaikan taikka toisista suojelua tai muuten riittävää suojelua ja jonne hänet voidaan palauttaa. Muita tutkimatta jättämisen perusteita ovat, että turvapaikanhakija on saanut kansainvälistä suojelua toisesta EU:n jäsenvaltiosta tai turvapaikanhakija on tehnyt uusintahakemuksen, jossa ei ole uusia asiaan vaikuttavia perusteita.⁵³

⁵⁰ Maahanmuuttovirasto 2017p

⁵¹ Maahanmuuttovirasto 2017p

⁵² Maahanmuuttovirasto 2017n

⁵³ Maahanmuuttovirasto 2017o

5.3 Maahanmuuttoviraston päätös

Kansainvälisen suojelun saamisen edellytyksiä arvioidaan aina yksilöllisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon Maahanmuuttoviraston käytettävissä olevat tiedot hakijan kotimaan tai pysyvän asuinmaan oloista sekä hakijan omat selvitykset ja viraston hankkimat selvitykset. Hakijan kertomus ja tuomat lisäselvitykset sekä viranomaisen hankkima selvitys asiasta ovat ratkaisun perusteena. Jos hakija on myötävaikuttanut asian selvittämiseen ja esitettyjä perusteita pidetään uskottavana sekä turvapaikan tai toissijaisen suojelun saamisen edellytykset täyttyvät, ratkaistaan asia hakijan eduksi.⁵⁴

5.3.1 Kielteinen päätös

Maahanmuuttovirasto voi tehdä kielteisen päätöksen, joka sisältää myös kääntämis- tai karkottamispäätöksen. Lisäksi Maahanmuuttovirasto voi määrätä maahantulokiellon, joka voi olla joko määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Maahantulokielto voi koskea pelkästään Suomea tai useampaa Schengen-valtiota.⁵⁵

⁵⁴ Maahanmuuttovirasto 2017m

⁵⁵ Maahanmuuttovirasto 2017m

6 OLESKELULUVAN PÄÄTTYMINEN

6.1 Oleskeluluvan peruuttaminen

Viranomainen voi peruuttaa oleskeluluvan:

- väärin tietojen antamisen tai oleellisten tietojen salaamisen seurauksena
- kun oleskeluluvan edellytykset eivät enää ole olemassa
- jos oleskeluluvan haltija määrätään Schengen-alueella maahantulokieltoon
- jos henkilö muuttaa pysyvästi pois Suomesta

Henkilön muuttaessa pois Suomesta, oleskeluluvan peruutuksen voi estää tekemällä maksullisen hakemuksen Maahanmuuttovirastolle kahden vuoden sisällä muutosta.⁵⁶

6.1.1 Oleskeluluvan omatoiminen peruuttaminen

Oleskeluluvan saanut henkilö voi peruuttaa oleskeluluvan vapaamuotoisella kirjallisella ilmoituksella. Ilmoituksen voi tehdä suomen-, ruotsin- tai englanninkielellä. Ilmoitukseen tulee kirjoittaa lyhyesti, miksi oleskelulupaa ei enää tarvita. Lisäksi ilmoitus tulee päivätä ja allekirjoittaa.⁵⁷

6.2 Oleskeluluvan raukeaminen

Oleskelulupa raukeaa, kun ulkomaalainen karkotetaan maasta, taikka hän saa Suomen kansalaisuuden. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa raukeaa lisäksi, jos toinen Euroopan unionin jäsenvaltio myöntää hänelle pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan. Raukeamisesta tehdään merkintä ulkomaalaisrekisteriin. (UlkomaalaisL 4:59.)

⁵⁶ Maahanmuuttovirasto 2017q

⁵⁷ Maahanmuuttovirasto 2017q

6.3 Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman peruuttaminen

Pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema voidaan peruuttaa siinä tapauksessa, mikäli hakija on tietoisesti antanut vääriä tietoja tai salannut sellaisen seikan, jolla olisi ollut vaikutusta lopputulokseen. Lisäksi asema voidaan peruuttaa siinä tapauksessa, että turvapaikkaa ei olisi pitänyt edes antaa ulkomaalaislain 87 §:n 2-4 momentin nojalla tai oleskelulupa ei täytä ulkomaalaislain 88 §:n 2 momentin vaatimuksia. (UlkomaalaisL 6:108.)

KHO:2014:114: Maahanmuuttovirasto on peruuttanut Somalian kansalaiselle myönnetyn toissijaisen suojeluaseman ja oleskeluluvan sekä määrännyt hänet karkotettavaksi Somalimaan (Somalimaan), koska suoritetun kielianalyysin perusteella hän oli tosiasiallisesti kotoisin Somalimaasta eikä Etelä-Somaliasta, kuten oli kertonut, eikä siten ollut kansainvälisen suojelun tarpeessa.

KHO:n perusteluista selviää, että asian käsittelyssä ratkaisevat tekijät ovat olleet sekä kielianalyysi, että hakijan ja asiaan liittyvien eri henkilöiden ristiriitaiset kertomukset hakijan asuinpaikasta. Hakijan väittämät ja vähäinen tuntemus ilmoittamistaan asuinpaikoistaan antoivat perusteltua aihetta epäillä hänen ilmoittaman kotipaikkansa olevan väärä. Hakijan katsottiin antaneen vääriä tietoja tietoisesti eikä Somalimaasta kotoisin olevalle ollut perusteita kansainvälisen suojelun myöntämiselle, joten hakijalle jo myönnetty toissijainen suojeluasema tuli peruuttaa ulkomaalaislain 108 §:n 1 momentin nojalla.

6.4 Pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman lakkauttaminen

Pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema voidaan lakkauttaa erinäisistä syistä. Ulkomaalaislain 6 luvun 107 §:n mukaan henkilön pakolaisasema lakkautetaan, jos hän

- 1) vapaaehtoisesti uudelleen turvautuu kansalaisuusvaltionsa suojeluun;

- 2) menetettyään kansalaisuutensa saa sen takaisin omasta vapaasta tahdostaan;
- 3) saa toisen valtion kansalaisuuden ja voi turvautua uuden kansalaisuusvaltionsa suojeluun;
- 4) vapaaehtoisesti asettuu asumaan maahan, josta pakeni ja jonka ulkopuolelle jäi vainon pelosta; taikka
- 5) ei enää ole suojelun tarpeessa, koska olosuhteet, joiden vallitessa hänestä tuli pakolainen, ovat lakanneet olemasta.

Henkilön toissijainen suojeluasema lakkautetaan, jos toissijaisen suojeluaseman myöntämiseen johtaneet olosuhteet ovat lakanneet olemasta tai muuttuneet niin, että suojelua ei enää tarvita⁵⁸. Muutos olosuhteissa tulee olla pysyvä ja merkittävä (UlkomaalaisL 6:107).

Pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema voidaan arvioida uudelleen siinä tapauksessa, kun harkinnassa on henkilön karkottaminen Suomesta. Aseman arviointi tehdään silloin, jos henkilö on vaaraksi turvallisuudelle tai hän on syyllistynyt rikokseen Suomessa.⁵⁹

Harkittaessa pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman lakkauttamista, tulee jokainen tapaus tutkia yksilöllisesti (UlkomaalaisL 6:107).

KHO:2015:18: Maahanmuuttovirasto oli lakkauttanut Suomeen alaikäisenä kiintiöpakolaisena saapuneen Afganistanin kansalaisen A:n pakolaisaseman, hylännyt tämän jatko-oleskelulupaa koskevan hakemuksen sekä määrännyt tämän rikokseen syyllistymisen perusteella karkotettavaksi kotimaahansa ja viiden vuoden maahantulokieltoon. A:n pakolaisasema oli perustunut hänen äitinsä haavoittuvaan asemaan yksinhuoltajana ja A oli nyt täysi-ikäinen.

Päätöstä tehtäessä KHO on ottanut huomioon sen seikan, että rikokset on tehty Suomessa ja A on kärsinyt rangaistuksen Suomessa, joten ei voitu epäillä, että hän olisi joutunut sen vuoksi Afganistanin viranomaisten mielenkiinnon kohteeksi.

⁵⁸ Maahanmuuttovirasto 2017r

⁵⁹ Maahanmuuttovirasto 2017r

Taustaselvitysten perusteella on käynyt myös ilmi, että A ei voinut nykypäivän Afganistanissa joutua vainon taikka epäinhimillisen kohtelun kohteeksi taustansa, uskontonsa, maanpetturuuden tai ulkomailla asumisen perusteella. Asiassa ei myöskään ole esitetty näyttöä siitä, että A:ta uhkasi kuolemanrangaistus tai telotus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu (UlkomaalaisL 6:88). Lisäksi pakolaisaseman lakkauttamista harkittaessa on katsottu, että A:n henkilökohtaiset sekä hänen kotimaansa olosuhteet ovat muuttuneet niin olennaisesti, ettei hän ole enää kansainvälisen suojelun tarpeessa. A:n pakolaisasema lakkautettiin Maahanmuuttoviraston toimesta ulkomaalaislain 107 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella: ”Henkilön pakolaisasema lakkautetaan, jos hän ei enää ole suojelun tarpeessa, koska olosuhteet, joiden vallitessa hänestä tuli pakolainen, ovat lakanneet olemasta”.

7 MAASTA POISTAMINEN

7.1 Maasta poistamista koskevat säännökset

Harkittaessa ulkomaalaisen maahan pääsyn epäämistä, käännyttämistä, karkottamista tai maahantulokiellon määräämistä, on ulkomaalaiselle ja hänen Suomessa olevalle aviopuolisolle tai tähän rinnastettavalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi (UlkomaalaisL 9:145).

Maasta poistamista harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevien seikkojen lisäksi muut asiaan vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Erityisesti huomiota on kiinnitettävä lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Lisäksi huomioon on otettava ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne sekä ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus. Harkinnassa otetaan huomioon myös ulkomaalaisen siteet Suomeen sekä kulttuuriset, sosiaaliset ja perheeseen liittyvät siteet kotimaahan. Jos maasta poistamisen perusteet perustuvat ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, otetaan huomioon teon vakavuus sekä yleiselle ja yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vaara tai vahinko. (UlkomaalaisL 9:146.)

Harkittaessa maahantulokieltoa ja sen pituutta on otettava huomioon ulkomaalaisen perhe- ja työsiteet Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden hoitamisesta maahantulokielto kohtuuttomasti vaikeuttaisi. Jos maahantulokieltoa harkitaan ulkomaalaiselle, jonka kansainvälistäs suojelua koskeva hakemus on jätetty tutkimatta tai hylätty, voidaan kiinnittää huomiota tutkimatta jättämisen tai hylkäämisen perusteena oleviin seikkoihin. Harkinnassa voidaan tällöin ottaa myös huomioon se, onko ulkomaalainen pyrkinyt omalla toiminnallaan olennaisesti vaikeuttamaan turvapaikkahakemuksen käsittelyä. (UlkomaalaisL 9:146.)

7.2 Käännyttäminen

Ulkomaalainen, joka on tullut Suomeen ilman oleskelulupaa ja jolle ei ole maahan saapumisen jälkeen myönnetty oleskelulupaa tai oleskelulupakorttia, voidaan

käännyttää eli poistaa maasta. Ulkomaalainen voidaan poistaa maasta myös silloin, jos hänen oleskeluoikeutta ei ole rekisteröity maahan saapumisen jälkeen ulkomaalaislaissa säädetyllä tavalla. (UlkomaalaisL 9:142.)

Kun turvapaikanhakija on saanut kielteisen päätöksen haettuaan oleskelulupaa kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella eikä oleskelulupaa ole myönnetty millään muulla perusteella, tehdään päätöksen yhteydessä myös käännytyspäätös. Tällöin voidaan määrätä, että turvapaikanhakija voi poistua maasta vapaaehtoisesti 30 päivän kuluessa. Muutoin poliisi panee täytäntöön maasta poistamisen eli käännyttämisen. Käännytys voidaan kuitenkin panna täytäntöön vasta, kun Maahanmuuttoviraston päätös on lainvoimainen.⁶⁰

7.2.1 Käännyttämisen perusteet

Ulkomaalaislain 9 luvun 148 §:n mukaan ulkomaalainen voidaan käännyttää, jos

- 1) hän ei täytä 11 §:n 1 momentissa säädetyjä maahantulon edellytyksiä;
- 2) hän kieltäytyy antamasta tarpeellisia tietoja henkilöllisyydestään tai matkastaan taikka antaa tahallaan näistä vääriä tietoja;
- 3) hän on viisumia tai oleskelulupaa hakiessaan antanut tahallaan henkilöllisyyttään tai matkaansa koskevia, viisumin tai oleskeluluvan myöntämiseen vaikuttaneita vääriä tietoja;
- 4) hän on lyhyen Suomessa oleskelunsa aikana saattanut itsensä kykenemättömäksi huolehtimaan itsestään;
- 5) hänen voidaan perustellusta syystä epäillä hankkivan tuloja epärehellisin keinoin;

⁶⁰ Maahanmuuttovirasto 2017s

6) hänen voidaan perustellusta syystä epäillä myyvän seksuaalipalveluja;

7) hän on ilman rajanylityslupaa ylittänyt rajan rajanylityspaikan ulkopuolelta tai rajanylityspaikan kautta aikana, jolloin rajanylityspaikka on ollut suljettu;

8) hänen voidaan tuomitun vankeusrangaistuksen perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä syyllistyvän rikokseen, josta on Suomessa säädetty vankeusrangaistus, tai epäillä syyllistyvän toistuvasti rikoksiin;

9) hänet on tuomittu rikoksesta rangaistukseen Suomessa oleskelunsa aikana;

10) hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta tai Suomen suhteita vieraaseen valtioon vaarantavaan toimintaan; taikka

11) on tehty häntä koskeva kolmansien maiden kansalaisia koskevien maastapoistamispäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun neuvoston direktiivin 2001/40/EY 1–3 artiklassa tarkoitettu maastapoistamispäätös.

7.3 Karkottaminen

Ulkomaalaislain mukaan maasta karkottamisella tarkoitetaan maasta poistamista silloin, kun ulkomaalainen oleskelee maassa määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluvalla, jonka Suomen viranomaiset on myöntänyt. Ulkomaalainen voidaan karkottaa myös silloin, jos ulkomaalainen oleskelee maassa ja hänen oleskelunsa on rekisteröity ulkomaalaislaissa mainitulla tavalla taikka jos ulkomaalainen oleskelee maassa sen jälkeen, kun hänen oleskelulupansa, oleskelulupakortti tai rekisteröity oleskelu ei ole enää voimassa. (UlkomaalaisL 9:143.)

Ulkomaalaiselle, jolla on ollut oleskelulupa Suomessa, mutta jolle ei myönnetä jatko-oleskelulupaa, tehdään karkottamispäätös. Ulkomaalainen voidaan karkottaa myös silloin, kun hän on syylistynyt Suomessa rikoksiin. Ulkomaalaisen voimassa oleva oleskelulupa raukeaa, jos hänet karkotetaan. Karkottamisen eli maasta poistamisen täytäntöön panee poliisi tai rajavartiolaitos.⁶¹

7.3.1 Karkottamisen perusteet

Ulkomaalaislain 9 luvun 149 §:n mukaan maasta voidaan karkottaa oleskelulla oleskellut ulkomaalainen:

- 1) joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa;
- 2) jonka on todettu syylistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta taikka jonka on todettu syylistyneen toistuvasti rikoksiin;
- 3) joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle; taikka
- 4) joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

7.4 Maahantulokielto

Ulkomaalaiselle määrätään maahantulokielto Schengen-alueelle karkottamis- tai käännyttämispäätöksen yhteydessä, jos jatko-oleskelulupa on hylätty maahantulosäännösten kiertämisen takia esimerkiksi lumeavioliiton vuoksi. Jos ulkomaalaisen katsotaan olevan vaaraksi yleiselle turvallisuudelle tai järjestykselle, esimerkiksi hänen tekemien rikosten perusteella, voidaan myös tällöin määrätä

⁶¹ Maahanmuuttovirasto 2017t

maahantulokielto. Maahantulokielto Schengen-alueelle voidaan määrätä myös silloin, jos ulkomaalainen ei poistu Suomesta vapaaehtoisesti sille määrätyn ajan kuluessa.⁶²

KHO:2008:90: Perhesiteen perusteella oleskeluluvan Suomesta 10- tai 12-vuotiaana saanut Somalian Somalimaasta lähtöisin oleva Somalian kansalainen oli Suomessa syyllistynyt jatkuvasti rikoksiin. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kun otettiin huomioon hänen pääosin sivullisiin kohdistunut rikollinen toimintansa, hänen Suomeen tulonsa peruste, merkittävien siteiden puuttuminen Suomeen, Somalimaan rauhallinen tilanne sekä hänen siteensä Somalimaahan ja kuulumisensa sen valtaklaaniin, hänet voitiin karkottaa Pohjois-Somaliaan Somalimaahan sekä määrätä maahantulokieltoon toistaiseksi.

KHO:2008:90 ratkaisun perusteluista selviää, että A on syyllistynyt Suomessa ollessaan moniin rikoksiin. Vuosina 2002–2006 A on syyllistynyt muun muassa pahoinpitelyihin, varkauksiin, ryöstöihin, vahingontekoihin sekä laittomiin uhkauksiin. Osa rikoksista on ollut tekemuodoltaan myös törkeitä ja A on tuomittu rikoksista yhteispituudeltaan noin neljän ja puolen vuoden vankeusrangaistuksiin. A on tuomittu myös monia kertoja sakkorangaistuksiin.

Ulkomaalaislain 149 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella A voidaan karkottaa, koska A on syyllistynyt lukuisiin rikoksiin. Lisäksi A on syyllistynyt toistuvasti rikoksiin eikä ole lopettanut, vaikka on jäänyt kiinni ja saanut rikoksista tuomiot. A:n on katsottu suhtautunut välinpitämättömästi rikostensa seuraamuksiin. Lisäksi A:n on katsottu osoittavan käyttäytymisellään olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle (UlkomaalaisL 9:149).

KHO:n perusteluissa kerrotaan, että karkottamista harkittaessa on otettava huomioon ulkomaalaislain 149 §:ssä tarkoitettu karkottamisperusteet sekä karkottamista vastaan olevat seikat. Karkottamista harkittaessa on otettava huomioon muun muassa ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne sekä maassa oleskelun pituus ja tarkoitus. Lisäksi on otettava huomioon Suomeen syntyneet

⁶² Maahanmuuttovirasto 2017s

siteet sekä ulkomaalaisen perheeseen liittyvät, sosiaaliset ja kulttuuriset siteet kotimaahan. Kun karkottaminen perustuu rikolliseen toimintaan, otetaan huomioon teon vakavuus sekä yksityiselle tai yleiselle turvallisudelle aiheutunut vahinko, haitta tai vaara. Karkottaminen on mahdollista silloin, jos karkottamisperusteet ovat painavammat kuin sitä vastaan olevat seikat. Tässä tapauksessa KHO on katsonut karkottamisperusteiden olevan painavammat.

KHO on katsonut, että A:lle on voitu määrätä maahantulokielto Ulkomaalaislain 150 §:n 1 momentin perusteella. Maahantulokieltoa harkittaessa on otettava huomioon samat asiat kuin karkottamista harkittaessa. Lisäksi on otettava huomioon ulkomaalaisen perhe- ja työsiteet Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joita maahantulokielto kohtuuttomasti vaikeuttaisi. A:lle on voitu määrätä maahantulokielto toistaiseksi, koska A on tuomittu törkeistä rikoksista. A:lla ei ole katsottu olevan myöskään mitään siteitä Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden takia maahantulokieltoa ei tulisi määrätä.

7.5 Vapaaehtoinen paluu

Kolmannen maan kansalaiselle määrätään karkottamis- tai käännyttämispäätöksessä vähintään seitsemän ja enintään kolmenkymmenen päivän aika, jolloin ulkomaalainen voi poistuma maasta vapaaehtoisesti. Tämä aika lasketaan siitä, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Jos kolmannen maan kansalaisen pääsy maahan evätään tai hänet käännytetään välittömästi rajanylityksen yhteydessä taikka jos hän on saanut karkottamis- tai käännytyspäätöksen rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta, ei vapaaehtoista maasta poistumisen aikaa määrätä. (UlkomaalaisL 9:147a.)

Aikaa vapaaehtoiseen paluuseen ei myöskään määrätä silloin, jos henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle turvallisudelle tai järjestykselle tai on olemassa pakenemisen vaara tai jos oleskelulupahakemus on hylätty sillä perusteella, että ulkomaalainen on yrittänyt kiertää maahantulosäännöksiä. Vapaaehtoisen pa-

luun aikaa ei myöskään määrätä, jos ulkomaalaisen kansainvälistä suojelua koskeva hakemus jätetään tutkimatta tai jos hakemus on ratkaistu nopeutetussa menettelyssä. (UlkomaalaisL 9:147a.)

7.6 Palauttaminen

Ulkomaalaislain 9 luvun 146 § mukaan palauttamisella tarkoitetaan maasta poistamismenettelyä, jolloin kolmannen maan kansalainen, joka on saanut pääsyn epäämis-, käännättämis- tai karkottamispäätöksen, poistuu maasta vapaaehtoisesti tai hänet poistetaan maasta.

7.7 Palautuskielto

Ulkomaalaislain 9 luvun 147 § mukaan palautuskiellolla tarkoitetaan sitä, että *”kettään ei saa käännättää, karkottaa tai pääsyn epäämisen seurauksena palauttaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle”*.

8 MUUTOKSENHAKU

8.1 Yleinen muutoksenhaku

Ulkomaalainen voi valittaa Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (Hallintokäyttölaki 5:22). Valitus tulee tehdä kirjallisesti ja valituskirjelmä tulee osoittaa valitusviranomaiselle. Valituskirjelmässä on mainittava päätös, johon muutosta haetaan, miltä osin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia vaaditaan sekä perusteet, millä perusteella muutosta haetaan. (Hallintokäyttölaki 5:23.)

Oleskelulupasioissa muutoksenhaku eroaa hieman toisistaan riippuen siitä, millä perusteella oleskelulupaa on haettu⁶³. Jos oleskelulupaa on haettu Suomessa työskentelyn perusteella, hakija voi valittaa Maahanmuuttoviraston päätösestä ja työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöksestä hallinto-oikeuteen. Muutosta Maahanmuuttoviraston päätökseen ja osapäätökseen on haettava samanaikaisesti. Työnantajalla on oikeus valittaa vain työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöksestä. Työnantaja voi valittaa työntekijän oleskelulupapäätöksestä ainoastaan silloin, jos työntekijä on antanut työnantajalle kirjallisen valtakirjan sitä varten.⁶⁴

Elinkeinoharjoittajan oleskelulupaa hakeva voi valittaa Maahanmuuttoviraston päätöksestä ja ELY-keskuksen osapäätöksestä hallinto-oikeuteen. Myös tällöin muutosta päätöksiin on haettava samanaikaisesti.⁶⁵ Au pair – oleskelulupaa hakeva voi myös hakea muutosta Maahanmuuttoviraston päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen. Isäntäperheellä ei kuitenkaan ole oikeutta valittaa päätöksestä.⁶⁶

Ulkomaalaislain 13 luvun 195 §:n mukaan Maahanmuuttovirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Maahanmuuttoviraston päätöstä on muutettu tai se on kumottu.

⁶³ Maahanmuuttovirasto 2017u

⁶⁴ Maahanmuuttovirasto 2017v

⁶⁵ Maahanmuuttovirasto 2017w

⁶⁶ Maahanmuuttovirasto 2017x

8.1.1 Valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Päätöstä, josta saa hakea muutosta, ei saa panna täytäntöön enne kuin siitä on tullut lainvoimainen. Päätös, joka ei ole lainvoimainen, voidaan kuitenkin panna täytäntöön silloin, jos täytäntöönpanoa ei voida lykätä yleisen edun vuoksi tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti. Vailla lainvoimaa oleva päätös voidaan myös panna täytäntöön silloin, jos laissa niin säädetään. (Hallintokäyttölaki 6:31.) Valitusviranomaisen voi kieltää tai keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon tai antaa muun määräyksen koskien täytäntöönpanoa (Hallintokäyttölaki 6:32).

8.2 Muutoksenhaku turvapaikkamenettelyssä

Ulkomaalaislain 13 luvussa säädetään muutoksenhausta kansainvälistä suojelua koskeissa asioissa. Muutoksenhaku poikkeaa yleisestä muutoksenhausta oleskelulupa-asioissa siinä, että valitus on tehtävä 21 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista silloin, kun kyse on turvapaikkamenettelystä. Valitus on tehtävä 21 päivän määräajassa myös silloin, kun valituksenalaisella päätöksellä on ratkaisu lisäksi muulla perusteella haetusta oleskeluluvasta ja päätetty maasta poistamisesta ja maahantulokiellosta. (UlkomaalaisL 13:109.) Eli kun henkilö on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun perusteella eikä kyseisellä päätöksellä ole myönnetty oleskelulupaa myöskään muulla perusteella, on valituksen määräaika edellä mainittu.

Turvapaikkamenettelyn muutoksenhaussa valitus voidaan hallinto-oikeudessa joko hylätä tai hallinto-oikeus voi kumota Maahanmuuttoviraston päätöksen. Mikäli päätös kumotaan, asia lähetetään takaisin Maahanmuuttoviraston käsitteilyyn.⁶⁷

⁶⁷ Maahanmuuttovirasto 2017y

8.2.1 Valituskiellot

Kaikkiin ulkomaalaislain nojalla tehtyihin päätöksiin ei voi hakea muutosta valittamalla. Valituskielto koskee mm. seuraavia tilanteita:

- oleskeluvan myöntäminen pakolaiskiintiössä Suomeen otettavalle ulkomaalaiselle
- tilapäisen suojelun perusteella myönnetty päätös turvapaikkahakemuksen käsittelyn ollessa kesken
- päätös, jossa asia raukeaa kun hakija on todennäköisesti muuttanut pois Suomesta tai hän on peruuttanut hakemuksensa. (UlkomaalaisL 13:191.)

8.2.2 Valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Kielteinen oleskelulupapäätös sisältää yleensä maasta poistamispäätöksen, kun oleskelulupaa on haettu kansainvälisen tai tilapäisen suojelun perusteella, mutta lupaa ei ole myönnetty⁶⁸. Ulkomaalaislain mukaan päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen, kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei ulkomaalaislaissa toisin säädetä. Mikäli asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei hallinto-oikeus määrää toisin. (UlkomaalaisL 13:200.)

Joissain tapauksissa maasta poistamispäätös voidaan panna täytäntöön heti päätöksen tiedoksiannon jälkeen. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi, kun hakija saa kansainvälistä suojelua toisessa EU-valtiossa tai uusintahakemus ei sisällä uusia asiaan vaikuttavia perusteita.⁶⁹

Täytäntöönpano voidaan tehdä seitsemän päivän kuluttua päätöksen tiedoksiannosta (ajanjakson tulee sisältää viisi arkipäivää) silloin, jos hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai hakemus on ollut ilmeisen perusteeton.⁷⁰

⁶⁸ Maahanmuuttovirasto 2017s

⁶⁹ Maahanmuuttovirasto 2017s

⁷⁰ Maahanmuuttovirasto 2017s

9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä kattavasti oleskelulupiin Suomessa. Tarkoituksena oli muodostaa ajankohtainen tietolähde maahanmuutosta kiinnostuneille. Aihe osoittautui kuitenkin todella laajaksi, joten jouduimme keskittymään monilta osin vain pääpiirteisiin. Näin ollen työstä muodostui suuntaantava, mutta ei erityisen yksityiskohtainen.

Opinnäytetyöstä saa laajan kokonaiskuvan oleskelulupa-asioista. Maahanmuutosta löytyy paljon mielipidekirjoituksia sekä lehtiartikkeleita, mutta luotettavaa ja ajantasaista faktatietoa on tarjolla paljon vähemmän. Näin ollen tärkeimmiksi tietolähteiksi muodostuivat johdannossakin jo mainitut ulkomaalaislaki sekä Maahanmuuttoviraston nettisivut. KHO:n ratkaisuja tutkimalla saimme käsityksen siitä, kuinka ulkomaalaislakia sovelletaan käytännössä ja mitkä ovat todellisia oleskeluluvan saamisen ja hylkäämisen perusteita.

Kuten edellä on jo sanottu, oleskelulupa-asia on äärimmäisen laaja. Oleskelulupatyypit voidaan jaotella kolmeen eri ryhmään oleskeluoikeuden keston mukaan ja perusteita oleskeluluvan myöntämiselle on useita. Huomionarvoista mielestämme kuitenkin on, että pysyvän oleskeluluvan saamiseen voi mennä aikaa ja oleskelun peruste voi välillä muuttua. Työnteon perusteella maahan tullut voi sittemmin mennä naimisiin suomalaisen kanssa ja näin ollen saada seuraavan oleskeluluvan avioitumisen perusteella.

Pysyvän oleskeluluvan saamiseen menee kuitenkin aina vähintään neljä vuotta. Nuoren aikuisen näkökulmasta tämä on varsin pitkä aika. Ammattikorkeakoulutus kestää keskimäärin noin neljä vuotta ja voimme vain todeta, että kuinka paljon meidän opiskelijoiden elämä muuttuu sinä aikana. Neljä vuotta elämän rakentamista vieraassa maassa on varmasti rakasta, saati sitten kun et voi olla varma oleskeluluvan jatkumisesta.

Toimeentuloedellytys oli meille uusi asia eikä sitä usein tuoda esiin julkisessa keskustelussa. Tietenkään kansainvälistä suojelua hakevalta tätä ei voida odot-

taa, mutta muilla perusteilla Suomeen saapuvilta tämä on yksi merkittävä perusvaatimus. Toimeentuloa edellytetään, jotta maahanmuuttajan ei tarvitse turvautua Suomen toimeentulotukijärjestelmään. Oleskelulupaa ei myönnetä, mikäli hakijasta olisi enemmän haittaa kuin hyötyä yhteiskunnalle. Tätä harkitaan kuitenkin aina tapauskohtaisesti ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Muulla kuin kansainvälisen suojelun perusteella maahan tulevien on lähtökohtaisesti haettava oleskelulupaa jo kotimaassaan - myönteinen päätös on saatava ennen, kuin henkilö voi muuttaa Suomeen. Tämä varmasti vähentää huomattavasti riskiä siitä, että ulkomaalaisesta tulisi taloudellinen rasite Suomen yhteiskunnalle, koska oleskelulupa vaaditaan jo aikaisemmin mainittu toimeentuloedellytys.

Oleskelulupa voi päättyä joko ulkomaalaisen omasta tai viranomaisten toimesta, kun oleskelulupaa ei enää tarvita. Tällöin oleskelulupa joko peruutetaan tai se raukeaa. Peruuttaminen viranomaisen puolesta tapahtuu esimerkiksi silloin, kun ulkomaalainen on antanut vääriä tietoja, salannut oleellisia tietoja tai edellytykset oleskeluluvulle eivät enää ole voimassa. Raukeaminen taas tapahtuu esimerkiksi silloin, kun ulkomaalainen karkotetaan tai hän saa Suomen kansalaisuuden.

Myös pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema voidaan peruuttaa tai se voidaan lakkauttaa. Peruuttaminen tapahtuu samankaltaisista syistä, kun muissakin oleskeluluvissa eli jos ulkomaalainen on salannut tai antanut vääriä tietoja. Lakkauttaminen taas voi johtua useastakin syystä, esimerkiksi siitä, että aseman myöntämiseen johtaneet olosuhteet ovat lakanneet olemasta tai ne ovat muuttuneet tai kun ulkomaalainen vapaaehtoisesti turvautuu kansalaisuusvaltionsa suojeluun.

Eräässä tutkimassamme KHO:n ratkaisussa (KHO:2014:114) Maahanmuuttovirasto on peruuttanut ulkomaalaiselle myönnetyn toissijaisen suojeluaseman, koska ulkomaalainen on antanut vääriä tietoja asuinpaikastaan. Tämä on selvinnyt kielianalyysin perusteella ja ristiriitaisten kertomusten avulla. Tästä syystä turvapaikkapuhuttelut ovat tärkeitä, jotta kansainvälistä suojeluasemaa ei myönnetä väärin perustein. Puhutteluun tulisikin ottaa mukaan kaikki mahdolliset todisteet kertomuksen tueksi. Päätös kuitenkin perustuu hakijan kertomuksen sekä hänen

selvitysten lisäksi myös lukuisiin Maahanmuuttoviraston tekemiin selvityksiin, jotta kansainvälistä suojeluasemaa ei myönnetä kevyin perustein ja prosessi voi olla pitkä.

KHO:2015:18 ratkaisussa pakolaisasema on lakkautettu. Ulkomaalainen on tullut suomeen alaikäisenä kiintiöpakolaisena ja myönnetty pakolaisasema on perustunut hänen äitinsä heikkoon asemaan yksinhuoltajana. Ulkomaalaisen kotimaan olosuhteet kuitenkin olivat muuttuneet niin, ettei hänen katsottu olevan enää kansainvälisen suojelun tarpeessa. Tästä syystä pakolaisasema lakkautettiin. Mikäli kansainvälinen suojelu lakkautetaan, eikä ulkomaalaisella ole muuta perustetta jäädä Suomeen, hänet poistetaan maasta.

Yksi kiistellyimpiä aiheita on ulkomaalaisten maasta poistaminen. Etenkin rikollisuuden vaikutus oleskeluun nostattaa usein tunteita maahanmuuttokeskustelussa. Usein kuitenkin maasta poistamisen menetelmät ja perusteet ovat hämärän peitossa. Yhtenä kokonaisuutena selvitimmekin maasta poistamisen perusteita.

Selvää on, että ulkomaalaista joka on kansainvälisen suojelun tarpeessa, ei voida karkottaa takaisin kotimaahansa tai pysyvään asuun maahansa. Harva kuitenkin välttämättä tietää, että ulkomaalainen voidaan karkottaa sellaiseen maahan, joka hänet suostuu ottamaan vastaan. Uutena asiana meille tätä työtä tehdessä tuli myös palautuskielto, jonka mukaan ulkomaalaista ei saa toimittaa takaisin sellaiseen maahan tai maanosaan, jossa hän voi joutua ihmisarvoa loukkaavan kohtelun uhriksi. Näin ollen jokainen maasta poistamispäätös on käsiteltävä ja arvioitava yksittäin. Kotimaamme turvallisuuden lisäksi on siis arvioitava tilanne myös ulkomaalaisen ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Oikeustapauksia tutkiessamme havaitsimme, että maasta poistamispäätökseen vaikuttaa rikosten toistuvuus. Rikostentekijän välinpitämättömyys rikosten seuraamuksiin sekä turvallisuusnäkökulma ovat perusteita karkottamiselle. Karkottamispäätöstä tehdessä otetaan kuitenkin paljon erilaisia seikkoja huomioon, esimerkiksi rikosten laatu ja rikoksen tekijän aiheuttama vaara yhteiskunnalle, oleskeluluvan peruste sekä tietenkin sosiaaliset perusteet, jotka puoltavat ulkomaalaisen oleskelun jatkamista Suomessa. Tämän kaiken perusteella päätökset eivät

ole suinkaan helppoja, eivätkä yksinkertaisia. Valitettavan harvoin asioita uutisoidessa myös useat seikat jätetään mainitsematta tai huomiotta, jolloin asioista syntyy helposti väärä käsitys.

LÄHTEET

EUR-Lex Access to European Union Law 2009. Schengen-alue ja yhteistyö. Viitattu 31.10.2016 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3A133020>

Hallintokäyttölaki 26.7.1996/586

Kotouttaminen.fi 2017. Oleskeluluvat. Viitattu 11.4.2017 <http://kotouttaminen.fi/oleskeluluvat>

Maahanmuuttovirasto 2016a. Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää, uudet maalinjaukset Afganistanista, Irakista ja Somaliasta. Viitattu 20.11.2016 http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/humanitaaris-ta_suojelua_ei_myonneta_ena_uudet_maalinjaukset_afganistanista_irakista_ja_somaliasta_67589

Maahanmuuttovirasto 2016b. Maahanmuuttovirasto hoitaa 1.1.2017 alkaen kaikki ulkomaalaisten lupa-asiat. Viitattu 31.10.2016 http://www.migri.fi/nain_palvelemme/asiakastiedotteet/tiedotteet_oleskeluluvat/1/0/maahanmuuttovirasto_hoittaa_1_1_2017_alkaen_kaikki_ulkomaalaisten_lupa-asiat_68573

Maahanmuuttovirasto 2017a. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 31.10.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset

Maahanmuuttovirasto 2017b. Kansainvälistä suojelua koskevat päätökset. Viitattu 11.4.2017 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/turvapaikka_ja_kansainv%C3%A4linen_suojelu

Maahanmuuttovirasto 2017c. Usein kysyttyä: Lupatyypit. Viitattu 31.10.2016 http://www.migri.fi/nain_palvelemme/usein_kysyttya/oleskeluluvat/lupatyypit

Maahanmuuttovirasto 2017d. Oleskeluluvan voimassaolo ja lupatyypit. Viitattu 23.11.2016 <http://www.migri.fi/oleskeluluvat/lupatyypit>

Maahanmuuttovirasto 2017e. Oleskeluluvat. Viitattu 13.2.2017 <http://www.migri.fi/oleskeluluvat>

Maahanmuuttovirasto 2017f. Muulla perusteella Suomeen. Viitattu 13.2.2017 http://www.migri.fi/muulla_perusteella_suomeen

Maahanmuuttovirasto 2017g. EU-kansalaiset ja Pohjoismaan kansalaiset. Viitattu 28.11.2016 http://www.migri.fi/tietoa_muualla/eu-kansalaiset_ja_pohjoismaan_kansalaiset

Maahanmuuttovirasto 2017h. Turvapaikka Suomesta. Viitattu 11.4.2017 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta

Maahanmuuttovirasto 2017i. Turvapaikka ja kansainvälinen suojelu. Viitattu 7.1.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/turvapaikka_ja_kansainv%C3%A4linen_suojelu

Maahanmuuttovirasto 2017j. Oleskelulupa muulla perusteella. Viitattu 7.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/oleskelulupa_muulla_perusteella

Maahanmuuttovirasto 2017k. Paluumuutto. Viitattu 27.2.2017 <http://www.migri.fi/paluumuutto>

Maahanmuuttovirasto 2017l. Turvapaikan hakeminen. Viitattu 7.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen

Maahanmuuttovirasto 2017m. Hakemuksen käsittely. Viitattu 7.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/hakemuksen_kasittely

Maahanmuuttovirasto 2017n. Turvapaikkapuhuttelu. Viitattu 7.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/turvapaikkapuhuttelu

Maahanmuuttovirasto 2017o. Tutkimatta jättäminen. Viitattu 7.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/hakemuksen_kasittely/tutkimatta_jattaminen

Maahanmuuttovirasto 2017p. Nopeutettu menettely. Viitattu 7.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/hakemuksen_kasittely/nopeutettu_menettely

Maahanmuuttovirasto 2017q. Luvan peruuttaminen. Viitattu 9.11.2016 http://www.migri.fi/tietoa_muualla/poistuminen_suomesta/luvan_peruuttaminen

Maahanmuuttovirasto 2017r. Lakkauttaminen ja peruuttaminen. Viitattu 28.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/lakkauttaminen_ja_peruuttaminen

Maahanmuuttovirasto 2017s. Käännyttäminen. Viitattu 13.11.2016 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/kaannyttaminen

Maahanmuuttovirasto 2017t. Poistuminen suomesta. Viitattu 13.11.2016 http://www.migri.fi/tietoa_muualla/poistuminen_suomesta

Maahanmuuttovirasto 2017u. Muutoksenhaku. Viitattu 16.3.2017 <http://www.migri.fi/oleskeluluvat/muutoksenhaku>

Maahanmuuttovirasto 2017v. Muutoksenhaku. Viitattu 16.3.2017 http://www.migri.fi/tyoskentely_suomessa/tyontekijat_ja_tyonteko/tyontekijan_oleskelulupa/hakemuksen_kasittely_ja_paatos/muutoksenhaku

Maahanmuuttovirasto 2017w. Muutoksenhaku. Viitattu 16.3.2017 http://www.migri.fi/tyoskentely_suomessa/elinkeinonharjoittaja/hakemuksen_kasittely_ja_paatos/muutoksenhaku

Maahanmuuttovirasto 2017x. Muutoksenhaku. Viitattu 16.3.2017 http://www.migri.fi/tyoskentely_suomessa/au_pair/hakemuksen_kasittely_ja_paatos/muutoksenhaku

Maahanmuuttovirasto 2017y. Muutoksenhaku. Viitattu 16.3.2017 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/muutoksenhaku

Pakolaisneuvonta ry 2009. Käsitteitä. Viitattu 20.11.2016 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=106

Pakolaisneuvonta ry 2017. Turvapaikkamenettely Suomessa. Viitattu 7.11.2016 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=35&lang=suo

Tulli 2017. Tullialueet. Viitattu 31.10.2016 http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/tulli_tutuksi/termit_selviksi/EU_Eta_Efta_Schengen/

Ulkoasiainministeriö 2016. Oleskelulupa Suomeen. Viitattu 7.2.2017 <http://formin.fi/public/default.aspx?nodeid=49446>

Ulkomaalaislaki 301/2004

Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma 2013. Kuka on maahanmuuttaja? Viitattu 31.10.2016 <http://www.tukikeskushilma.fi/materiaali/index2.php?sivu=1264>

Väestöliitto 2017. Maahanmuuttajat. Viitattu 31.10.2016 http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/